

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Vår dato:

25.06.2025

Vår referanse

2025/5520

Deres dato:

Deres referanse

202507517

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT
(NVE)

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefonnummer til saksbehandler

Per Olav Aslaksen, 77642201

Høringsuttalelse - vannressursloven - Bardu - nedlegging av dam Stillelva

Statsforvalteren viser til høringsbrev, datert 23.5.2025, med anmodning om uttalelse til søknad om nedlegging av dam i Stillelva i Bardu kommune.

NVE ønsker å få inn synspunkter på planene som er presentert i søknaden. NVE ønsker konkrete synspunkter på om planene bør gjennomføres, ev. valg av alternativ eller forslag til begrensninger i planene. NVE ønsker også begrunnede forslag til avbøtende tiltak som kan redusere eventuelle ulemper ved gjennomføringen av prosjektet. I tillegg ber NVE om kommentarer til om søknaden gir tilstrekkelige opplysninger om tiltakets virkninger.

Generelt vurderer Statsforvalteren at tiltak som bidrar til restaurering av natur er positive. I tillegg til den sikkerhetsmessige siden, bidrar fjerning av dammer til å tilbakeføre berørte vassdragsavsnitt til mest mulig naturlige eller opprinnelige forhold. I, eller i tilknytning til, dammer som denne som har eksistert i lang tid vil det imidlertid ha etablert seg en ny naturtilstand. Det er derfor også nødvendig å vurdere om nedlegging kan være til skade for sårbare naturverdier.

Forurensning

Sediment

Nedtapping av slike magasin kan føre til transport av sedimenter som er avsatt i dammen. Om sedimentet i dammen er forurensset, vil nedtapping utgjøre en fare for spredning av miljøgifter som måtte være avsatt i sedimentet. Det foreligger imidlertid ingen målinger som dokumenterer faktiske forhold.

Forurensningsloven bestemmer hvordan slike sedimenter kan disponeres, ut fra grad av forurensning. Dersom massene er rene, og ikke overskrider angitte grenseverdier av miljøgifter, legger ikke forurensningsloven begrensninger for hvordan massene kan håndteres. Om innhold av miljøgifter derimot overskrider angitte grenseverdier vil sedimentet regnes som forurensset, og skal levers godkjent mottak.

Håndtering og disponering av sediment som angitt ovenfor krever altså ikke tillatelse etter forurensningsloven. Om tiltakshaver derimot ønsker å disponere forurensede masser på annen måte, enn ved levering til godkjent mottak, må søknad om «annen disponering» sendes

Miljødirektoratet. For sikker og lovlig disponering av sediment forutsetter vi at tiltakshaver dokumenter hvorvidt sedimentene er rene, eller forurensede.

Rivemasser

I søknaden er det oppgitt at rivemasser skal leveres til godkjent mottak. Forutsatt at disponering av rivemassene gjennomføres i samsvar med dette, vurderer Statsforvalteren at tiltaket kan gjennomføres uten tillatelse etter forurensningsloven.

Forurensning oppsummert

Håndtering og disponering av sediment og rivemasser reguleres av forurensningsloven. Statsforvalteren vurderer at spørsmål omkring forurensning ikke har betydning for hvorvidt nedleggelse skal gis konsesjon eller ikke.

Reindrift

Statsforvalteren har ingen merknader om reindrift.

Vannmiljø

Vannforekomst 196-473-R Sæterelva er i dag klassifisert i god økologisk og god kjemisk tilstand. Klassifisering av økologisk tilstand er basert på bunnsfauna på fra prøvetaking i 2023 på stasjoner nedstrøms dam Stillelva. I tillegg inngår data for fysisk-kjemiske forhold og vannregionspesifikke stoffer for tidsrommet 2018-2024, fra en stasjon like oppstrøms FV 8470. Kjemisk tilstand er klassifisert utelukkende på grunnlag av målte verdier av bly på samme stasjon like oppstrøms FV 8470. Presisjonsnivået i klassifiseringen er vurdert som middels.

Dammen i Stillelva er ikke registrert i Vann-Nett, men er teknisk sett likevel en påvirkning i vannforekomsten. Dammer som dette utgjør et brudd i kontinuitet i vannstreng ved at de skaper vandringshinder for fisk. Siden det på denne strekningen også finnes naturlige vandringshinder, vurderer Statsforvalteren at dammen har hatt begrenset påvirkning på vannforekomsten. Riving av dammen vil likevel medføre at en kunstig påvirkning forsvinner.

Nedtapping av dammen vil medføre fare for tilslamming av områder nedstrøms. Slik tilslamming kan forringe økologisk tilstand, og må derfor ikke forekomme. KU påpeker at støv og slam fra anleggsarbeid vil tette igjen viktig bunnssubstrat om dette spyles nedover vassdraget. Tilslamming av bunnssubstrat vil forringe gyte-, oppvekst- og leveforhold for fisk og akvatiske organismer. KU foreslår derfor avbøtende tiltak for å sikre at støv og slam fra anleggsarbeid ikke spyles nedover vassdraget. Forutsatt at formuleringen «slam» også omfatter sediment fra dammen, og at sediment fjernes og håndteres på slik måte som forurensningsloven krever, vurderer Statsforvalteren at nedlegging ikke vil medføre forringelse av vannmiljø. Om det gis konsesjon må dette sikres gjennom plan for miljø og landskap, sammen med andre skadebegrensende tiltak.

For Sæterelva, delområde VM6, sier KU *Tiltaket vil ikke medføre forringelse av økologisk tilstand i vannforekomsten, men noe negativ endring av tilstandsklasser for kvalitetselementer.* Denne formuleringen fremstår som uforståelig for Statsforvalteren. Dersom økologisk tilstand ikke forringes, må det også bety at tilstand ikke forringes for noe kvalitetselement. KU sier likevel at det vil bli noe *noe negativ endring av tilstandsklasser for kvalitetselementer.* Om det er ment at enkelte kvalitetselement vil få forringet tilstand, burde det også komme fram av KU hvilke kvalitetselement som forringes, og hvor stor forringelse som forventes. Slik dette er presentert gir ikke KU grunnlag til å ta stilling til om tiltaket medfører forringelse av økologisk tilstand.

For Toftakervannet (vannforekomst 196-66281-L), delområde VM 7, sier KU *Tiltaket vil ikke medføre forringelse av økologisk tilstand i vannforekomsten. Det er ingen registrerte kvalitetselementer for delområdet i Vann-Nett.* KU sier imidlertid samtidig: *Påvirkningen av tiltaket vurderes som noe forringet. Begrunnelse: Alternativene vil medføre en reduksjon av vannspeil med 8 cm ved normalvannføring. Dette kan ha noe negative konsekvenser for biologiske kvalitetselementer fisk og andre akvatiske organismer ved av funksjonsområdet reduseres noe. Påvirkningen settes mot ubetydelig endring da det er en liten vannstandsreduksjon.*

Dette oppfattes som selvmotsigende. Statsforvalteren ser også at Hydrologinotat nedleggelse av dam Stillelva Revisjon 1 fra Sweco også sier *Vannstanden i Sætervatnet forventes det at vil i stor grad følge vannstanden i Toftakervatnet. Ved oppmåling var forskjellen i vannstand i vannene mindre enn 10 cm.* KU har likevel utelatt Sætervatnet (vannforekomst 196-49179-L) fra influensområdet.

Slik dette er presentert mener Statsforvalteren at kunnskapsgrunnlaget har mangler, og inneholder uklarheter. KU gir ikke grunnlag for å ta til å ta stilling til om tiltaket medfører forringelse av økologisk tilstand i Toftakervannet og Sætervatnet. Påpekte mangler og uklarheter må avklares og begrunnes, for at gi et tilstrekkelig grunnlag for å ta stilling til miljømåloppnåelse i berørte vannforekomster.

Naturmangfold

Det er ikke kjente forekomster av verdifulle naturtyper eller sårbare arter i magasinet mellom vei M7 og dam Stillelva, men Toftakervannet direkte oppstrøms er registrert som svært viktig naturtype. Vannet er et rikt skogsvann med godt utviklede belter med vannvegetasjon av starr og elvesneller, noe som gir gode muligheter for skjul for en rekke arter våtmarksfugl. I artskart er det registrert observasjoner av både nær truede, sårbare og direkte truede fuglearter i både Toftakervannet og Sætervatnet.

KU kapittel 4.1.4, figur 4-5. viser kart over registrert funksjonsområde for vilt, som omfatter Toftakervannet og tilgrensende områder på land, og oppgir at registreringen med tilhørende beskrivelse er av ukjent opphavsår. Statsforvalteren har imidlertid funnet igjen den siterte teksten med tilhørende kartpolygon på side 92 i rapport fra kartlegging av biologisk mangfold i Bardu kommune ([Strann, K.-B., Frivoll, V., Iversen, M., Tømmervik, H. & Johnsen, T. 2005. Biologisk mangfold. Bardu kommune - NINA Rapport 58. 165 pp.](#)).

Rapporten omfatter kartlegging av både naturtyper og viltområder. Den gang ble ikke magasinet mellom dam Stillelva kulvert ved vei M7 vurdert som verdifullt viltområde eller verdifull naturtype. Selv om kartlegging og vurderinger er gjort 20 år tilbake i tid vurderer Statsforvalteren at disse fortsatt har relevans.

KU har påvist og påpekt naturfaglige verdier både oppstrøms og nedstrøms vei M7. Statsforvalteren mener likevel, med støtte både i KU og naturmangfoldkartleggingen fra 2005, at det er Toftakervannet og området oppstrøms vei M7 som har de største naturverdiene i influensområdet. Så lenge vannstand opprettholdes oppstrøms vei M7 mener Statsforvalteren at det kan gis konsesjon til nedlegging av dam Stillelva.

Nedlegging av dam Stillelva vil imidlertid medføre senkning av vannstanden i Toftakervannet og Sætervatnet med 8 cm ved normalvannføring. KU har vurdert at senkingen er marginal, og ikke har negativ påvirkning på fugleliv eller friluftsinnteresser i Toftakervannet. Statsforvalteren savner imidlertid en analyse av hvilke endringer i vanndekt areal man kan forvente av oppgitt endring i vannstand. Om senkingen ikke medfører tørrelegging av større områder i vannene kan vi følge

vurderingen i KU. Eventuell tørrlegging av større områder kan imidlertid både senke biologisk produksjon i vann, og føre til at hekkeområder for fugl som i dag ligger beskyttet for landdyr blir mer eksponert. Før konsesjonssøknaden behandles bør derfor virkninger av vannstandssenkning belyses bedre.

Konklusjon og oppsummering

- Det er ikke kjente forekomster av sjeldne eller rødlistede arter nedstrøms vei M7.
- Før konsesjonssøknaden behandles mener Statsforvalteren at
 - uklarheter i kunnskapsgrunnlag om virkning på miljøtilstand i vann må avklares, og om nødvendig suppleres med ny kunnskap.
 - det må gjøres en analyse av virkning på vanndekt areal ved senking av vannstand i Toftakervannet og Sætervannet.
- Om miljømål for berørte vannforekomster kan nås, og reduksjon av vanndekt areal ikke medfører redusert biologisk produksjon i vann, eller tørrlegging av hekkeområder for vannfugl, mener Statsforvalteren at konsesjon kan gis for omsøkt alternativ 3b (riving av dam Stillelva og etablering av terskel i kulvert ved vei M7).
 - Terskel i kulvert må utformes slik at fisk kan vandre fritt både nedstrøms og oppstrøms.
- Det følger direkte av forurensningsloven at tiltakshaver er ansvarlig for at tiltak gjennomføres på slik måte at det ikke medfører forurensning.
 - Forutsatt at sedimenter håndteres på slik måte at disse ikke dreneres ut av magasinet, vil ikke tiltaket føre til forringelse av vannmiljø.
- Nedleggelse vil ikke ha konsekvenser for reindrift.
- Skadebegrensende tiltak må innarbeides i plan for miljø og landskap.
- Reguleringssone, oppstillingsplass og adkomstveg må revegeteres med stedegne arter.

Med hilsen

Anders Tandberg (e.f.)
seksjonsleder fisk og vannforvaltning

Per Olav Aslaksen
seniorrådgiver miljø

Dokumentet er elektronisk godkjent